

پاسخ ویژه به یک نیاز دیرینه

کلمات سایه‌های تفکرند، از این رو طراحی حروف و کلمات، حرفه‌ی با اهمیت، دشوار و نفس‌گیری است. طراح قلم به حرکات حروف و کلمات خاصیت می‌بخشد تا به یک کیفیت خاص معنایی برسد، پس طراحی قلم، رفتاری است به غایت هنرمندانه. حروف، اتم‌های ارتباطنده، باید چنان از سرزندگی و توامندی بصری برخوردار باشند که ضرب کلام در حرکات شان نمایان باشد، شفاف، بی‌هیچ پرده.

رسالت حروف انتقال مؤثر پیام برمبنای زبان، فرهنگ و خاطره‌ای مشترک بین طراح و خواننده است. اما این تمام وظیفه‌اش نیست، آنها بخشی از فرهنگ دیداری جامعه ما را می‌سازند، پس طراح ناچار نیست تمام اهتمام خود را صرف خوانایی کند. خواننده هنگام مطالعه باید مراقب علائم، نقطه‌ها و جلوه‌های الفبایی باشد تا چیزی از قلم نیافتد، مبادا پیام نادرست دریافت شود، مثل تشکیل نقطه‌ها در دو کلمه محروم و مجرم. این احتیاط خود بر خستگی چشم می‌افزاید. بنابراین باید بین فرم زیبا و خوانایی تعامل منطقی صورت گیرد تا معنابدون دردرس منتقل شود، از طرفی فرم‌های حروف حد اعلای آزادی خود را حفظ کنند.

هنگام طراحی قلم استراتژی، تدبیر و ملاحظات زیادی باید منظور شود، اما به دلیل وجود این تدبیر نباید مقوله خلاقیت و نوآوری در سایه بماند، گرچه در بسیاری موارد اصول طراحی قلم در برابر خرق عادت و شیوه‌های افراطی طراحی محافظه کارانه مقاومت می‌نماید. سالهاست قلمی که برای مکاتبات رسمی و اداری و متون چاپی بکار می‌رود قلم سرشناس "زر" یا منشعبات و فروعات آن است و به رغم گرفتاری‌هایی که در پاشنه حروف و تقسیم ضخامت‌ها دارد، نمونه نسبتاً موفقی از گرافیزم خط نسخ کلاسیک است و اگر قلمی که قرار است برای مصرف متون مستقله باشد برداشتی مشابه قلم زر از خط نسخ نباشد، غالباً بدون استفاده می‌ماند و در برآران مقاومت می‌شود. این اتفاق امریست نادر و از سر یک عادت روانی و فرهنگی. گسترش این عادت نادرست خود یکی از دلایل کمبود حضور قلمی مناسب برای موضوعات متفاوت است.

سال‌های سال است که برای مقوله‌های مختلف از پوستر پیشگیری از وبا تا نکوداشت یک فرزانه یا تابلوی یک فروشگاه عطرفروشی در خیابان گاندی و یا یک فروشنده قماری در خیابان مولوی، کارت پرواژ، بیلیت اتوبوس، برگه خردید یک شلوار و ... از یک قلم استفاده می‌کنیم. در میان اقلام موجود شماری پرکاربرد و مورد اقبال و استقبال بوده‌اند که با شناخت از مبانی زبانی، فرهنگی و سواد تصویری و آداب نوشتاری اقلیم خود طراحی شده‌اند و در بستر زمان تراش خورده و صیقل یافته‌اند تا

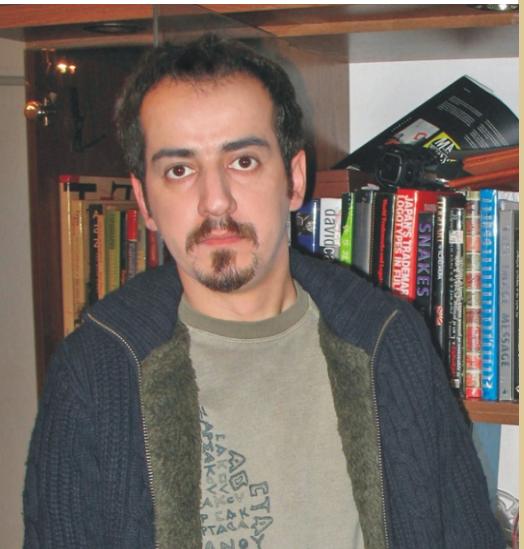
طابق نیازهای روز شده‌اند که قطعاً مختصات منحصر بفرد خود را دارند. ویژگی‌هایی نظری امانتداری و احترام به فرهنگ الفبایی و تصویری روزگار خود، ایجاد خاطره، خوانش آسان و بدون دردرس، حضور به اندازه و عاری از تکلف و پیچیدگی‌های فرمی زائد و ...

اما تنها یک خصیصه ویژه تخصص طراحی قلم را از سایر مناطق حرفه‌گرافیک متمایز می‌نماید و آن تجربه زندگی دوگانه حروف با طراح خود است. زندگی اول بروسه آغاز تا تولد اثر است و تجربه زندگی دیگر هنگام بکارگیری قلمی است که طراحی و تولید شده است. این دو زیستی در هیچ یک از حیطه‌های حرفه گرافیک دیده نمی‌شود.

عنوان جدید درسی

دروزه‌ی فوتوğرافی و عملی کارگاه طراحی قلم فارسی

دامون خانجان زاده

الف - شناخت و دریافت مقدمات

اما قبل از طراحی و خلق یک قلم فارسی چه باید بدانیم؟

- تعریف طراحی قلم و خصوصیات یک قلم موفق
- بحث گرافیزم خطوط کلاسیک و فروعات آنها
- آشنایی با واژگان (پاشنه، بند، سطح، ...)
- آشنایی با انواع اقلام رایج (اطلاع‌رسان، ساختارگر، تزئینی و ...)

ب - مبنای آغاز کار طراحی قلم ایرانی

با توجه به نیازهای گوناگون برچند اساس طراحی قلم پیشنهاد می‌شود:

برمبنای خطوط تحریری، برمبنای خطوط کلاسیک، برمبنای خلق و ایجاد فرم‌های جدید، برمبنای بازارآفرینی(Redesign) اقلام موجود و کارگاه با تمرینات آغازین شروع به کار می‌کند: آماده‌سازی و استخراج اشکال مادر، شخصیت‌پردازی براساس اشکال مادر، تمرینات تشکیل کرسی‌های اصلی و فرعی، نقطه‌گذاری (فرم و اندازه نقطه، نقطه به مثابه واحد سنجش حروف) و ...

ج - آزمایش قلم

کارگاه در این بخش به امتحان حروف طراحی شده در عرصه‌های متفاوت بصری و الفبایی می‌بردازد. آزمایش سفیدخوانی و مفیدنویسی (فضای پیرامون حروف، کلمات، سطرا، پاراگراف، صفحه و فضا)، متغیر نمودن وزن حروف، تراش و هموارسازی فرمها، کشف خطای باصره نهفته در حروف و غلبه بر آن، آزمایش خوانایی و ... همچنین در جلسات واپسین در مورد آماده‌سازی حروف برای استفاده نرم‌افزار و انتخاب نام برای قلم گفتگو خواهد شد.